

## Världens "värnpliktigaste"

# Milissystemet rygggraden i Schweiz flygvapen

☆ ☆ Det mest utmärkande för den schweiziska militära organisationen är det på allmän värnplikt grundade milissystemet. De väsentliga kännetecken är avsaknaden i fred av överbefälhavare, stående förband, staber och yrkesmilitär. Vidare är den korta värnpliktsutbildningen – särskilt grundutbildningen om 17 veckor – påfallande. Avsteg från milissystemet har skett i några fall. Således förekommer ett inom flygvapnet uppsatt beredskapsförband. Dessutom finns inom utbildningsorganisationen, och i begränsad omfattning i den centrala ledningen samt vid högre staber – divisions- och armékårnivå – ett mindre antal fast anställda yrkesbefäl. ☆ ☆ ☆

**D**et är viktigt att hålla detta i minnet så snart man kommer in på frågor angående Schweiz krigsmakt. Vidare bör understrykas att inom den schweiziska armén flyg- och luftvärnsförbanden sammanförts under ett särskilt kommando, "Kommando der Flieger- und Fliegerabwehrtruppen". Det schweiziska flygvapnet utgör således ingen självständig försvarsgren.

Chefen för flyg- och luftvärnskommandot fungerar dels som högste förbandschef dels som förvaltningschef för flyg- och luftvärnsfrågorna inom försvarsdepartementet och är därför till rangen jämställd med de fyra armékårcheferna och inte med truppslagsinspektörernas en grad lägre rang.

I flygsammanhang noterbart är också landets litenhet – en tiondel av Sveriges areal – samt dess egenartade topografi.



● Mirage III-S i det schweiziska svaret. Här horn som grund.

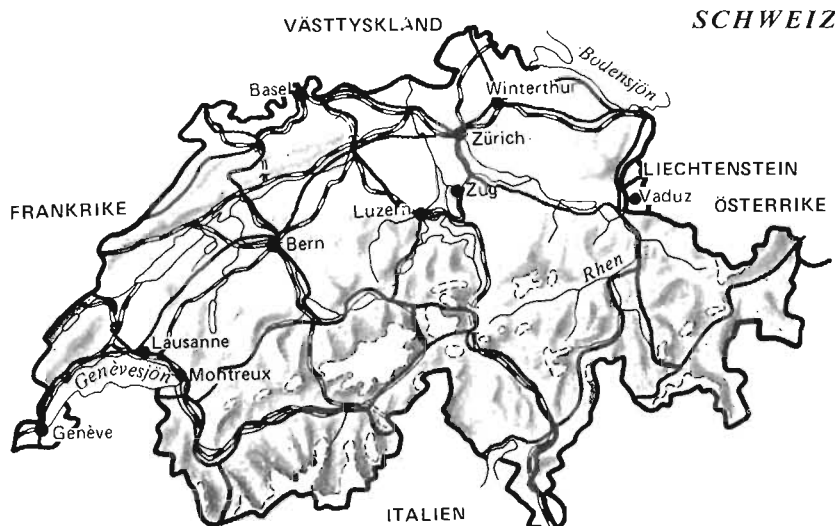
Vad vi i Sverige närmast förknippat med det schweiziska flygvapnet torde vara den sk Mirageskandalen för ca tio år sedan, då Dassault Mirage III slog SAAB:s Draken i det slutliga valet av Schweiz nya jaktattacksystem. På grund av mindre gott förutseende i anskaffningsplaneringen erhöll flygvapnet för i stort sett de dubbla kostnaderna ungefär halva antalet flygplan mot vad man från början beräknat.

I sanningens namn må här framhållas att orsaken inte låg så mycket väster om den franskschweiziska gränsen utan fastmer berodde på automatiska kostnadsstegringar, tilläggskrav beträffande modifieringar och kringutrustning. Att affären fick epitetet skandal härrör närmast från dess upplösning: försvarsministern, generalstabschefen och flygvapenchefen mer eller mindre tvingades avgå.

Denna händelse har givetvis präglat förfarandet vid nästa anskaffning av flygsystem, där det gällde att finna en efterföljare till attackflygplanet De Havilland 112 Venom.

**B**rända av Mirage-affären ansåg sig de planerande instanserna nödsakade till grundligaste möjliga utvärderingsmetodik. En förbedömning gjordes av nio flygplantyper, inkluderande Draken och Viggen. Detta skedde dels i form av en allmän strukturuppbyggnadsvärdering dels som en stridsekonomisk bedömning i en matematisk modell.

Amerikanska A-7 Corsair och italienska G-91 Y Fiat godkändes så småningom av regeringen för en huvudvärdering, där Corsair visade sig vara den för ändamålet bästa typen. Men den var också den dyraste, varför regeringen





utgör kärnan i de schweiziska jaktflottorna med Matfer (effektfull) bak-

beslöt att en förnyad värdering skulle ske och omfatta — förutom de båda finalisterna — även SAAB 105, A-4 Skyhawk, M-5 Mirage-Milan och så småningom även en moderniserad Hawker Hunter, som redan ingick i det schweiziska flygvapnet.

Corsair föreslogs åter som ändamålsenligaste attacksystem med Milan som alternativ, varpå regeringen beslöt att en slutvärdering med bl a praktiska prov i Schweiz skulle genomföras med dessa båda typer. Den utföll till Corsairs förmån sommaren 1972.

Alla dessa turer hade emellertid dragit ut på tiden. Tidsplanen hade ingalunda kunnat hållas och 1967 års parlamentsbeslut om en anskaffningsram om 1.300 miljoner francs hade fattats i enlighet med den långsiktiga finansplanen för perioden 1970—74. Förseningen om tre år innebar en budgettekniskt svårlöst uppgift eftersom projektet skulle komma att konkurrera med övriga materielsystem som förutsatts i anskaffningsplanerna för senare hälften av 70-talet.

Samtidigt upptäckte regeringen "brist i kassan". De löpande utgifterna hade tagit en allt större del av försvarsbudgeten och av materielanslagen visade underhållskostnaderna för den under 60-talet anskaffade komplicerade materielen — Mirage III, Bloodhound luftvärnsrobot, modernt luftvärn, pansar- och pansarvärnsmateriel, strilssystem m m — en kraftigt ökande tendens.

**E**fter ett flertal sammanträden — under vilken tid både den franska firman Dassault och den franska regeringen ganska oblygt hade intervenerat till förmån för M-5 Milan — beslöt förbundsregeringen den 9 sep-

tember 1972 att avstå från anskaffningsförslag till parlamentet.

Som motiv anfördes allmänpolitiska förhållanden, såväl finansiella som militära. Vidare bedömdes projektet plötsligt så komplicerat, att det inte framstod som någon ideallösning för det schweiziska milissystemet. Inför parlamentet förklarade emellertid regeringen sig beslutet att vidta åtgärder för att upprätthålla ett effektivt flygvapen.

Upplösningen blev alltså i förhållande till Mirageaffären den rakt motsatta — ingen anskaffning. Den dåvarande generalstabschefen intog under utredningens gång en alltmer negativ hållning till flygplananskaffningsfrågans behandling eftersom han förutsåg den inverkan ett anskaffningsbeslut skulle få på övriga materielplaner. Han avgick i förtidspension som protest.

Chefen för materieförvaltningen, som hårt gått in för anskaffningen av Corsair, begärde avsked endast några veckor före regeringens slutliga besked. Motivet var besvikelse över regeringens utdragna avgöranden samt att den franska regeringens memorandum inte tillräckligt skarpt tillbakavisats från högsta instans.

Den schweiziske flygvapenchefen be-tecknade den 9 september 1972 som "flygvapnets svarta dag". Han avgick på egen begäran trekvarts år senare på förhoppningen att flygvapnet inte skulle förvandlas till en "antikvitets-affär".

**S**amtidigt med beslutet att avstå från anskaffning av ett nytt attacksystem anbefalldes regeringen en omprövning av flygvapnets målsättning. Som resultat av denna utredning, som i motsats till tidigare sätter luftförsvarsuppgiften före attackunderstödet åt markstridskrafterna, föreslår försvarsmyndigheterna nu anskaffning av ett nytt jaktssystem.

Till helt nyligen utvärderades typerna Mirage F-1, F-5 E Tiger och JA 37 Viggen. Under detta år beräknas regeringen fatta ett beslut på grundval av förslag från försvarsdepartementet. Hurvida den — och senare parlamentet — kommer med ett för flygvapnet positivt beslut är det dock nu för tidigt att förutsäga, inte minst mot bakgrund av erfarenheterna från 1972. ▶



● Enradarkomponent på en bergstopp riktar sitt vakande öga mot en rote Mirage III-S.



● FLORIDA-systemet är Schweiz Stril 60. Här ser vi en luftförsvarcentral, för utbildning av milissoldater.

► Enligt underhandsuppgifter lär Viggen betraktas som den tekniskt bästa lösningen medan kostnaderna däremot anses avskräckande höga. I den allmänna debatten har därför på sistone – med de felaktiga slutsatserna från den senaste Mellanösternkonflikten i färskt minne – allt fler röster höjts för en starkare satsning på luftvärnsrobotar i stället för på jaktflyg.

För att täcka det akuta behovet av flygplan under de närmaste åren beslöt parlamentet dels när utvärderingen konstaterades bli fördröjd, dels i samband med beslutet att attacksystemet inte skulle anskaffas, om anskaffning av sammanlagt 60 Hawker Hunters som kompletment till nu befintliga 90 flygplan av denna typ. Av intresse kan vara att SAAB därmed även fått en del med av kakan, eftersom flygplanen i likhet med redan befintliga avses utrustas med bombsiktet BT 9 H.

**A**ven om Venom kommer att utnyttjas "to the bitter end" som attackflygplan är det en fråga om ett eller annat år, innan de nu i tjänst varande ca 175 flygplanen faller för åldersstrecket.

Därefter återstår med beslutade nyanskaffningar omkring 150 Hunters för attackuppgifter. Utrustade med såväl Sidewinder jaktrobotar som bomber och raketer avses de i dag för jakt/attack. Inom jaktförsvaret utgör dock två divisioner Mirage III-S kärnan. Den enda spaningsdivisionen är utrustad med Mirage III-RS.

I luftförsvaret ingår även sex luftvärnsregementen med bl a Oerlikons 35 mm tvillingpjäser med Fledermaus radarledningssystem samt ett luftvärnsrobotregemente med Bloodhound II. Inom ramen för det svensk-schweiziska samarbetet övervägs fn anskaffning av Bofors luftvärnsrobot 70. Den schweiziska motsvarigheten till vårt Stril 60-system, Florida, togs i operativt bruk 1970.

I flygvapnet ingår även sju lätta sambandsdivisioner med sammanlagt drygt 100 Alouette II och III helikoptrar samt lätta sambandsflygplan. Den enda transportdivisionen kan bl a uppvisa tre exemplar av rariteten Junkers Ju-52, med tillverkningsår 1938 (!).

Liksom Florida-centralen är krigsdivisionernas hangarer insprängda i berg. Kontinuerliga övningar med såväl tankning som laddning och övrig betjäning bedrivs från bergshangarerna, vilka redan i fredstid är förberedda för minst en månads självförsörjning. Bloodhoundrobotarna står redan i fred uppställda på sina fasta grupperingsplatser.

Flygslag	1974	1980 (prognos)
Attack	12 div Venom (175 fpl)	7 div Hunter (145 fpl)
Jakt/attack	6 „ Hunter (120 fpl)	2 „ Mirage (30 fpl)
	2 „ Mirage (35 fpl)	2–4 div nytt system
Spaning	1 „ Mirage (15 fpl)	1 div Mirage (15 fpl)
Totalt	21 div 345 fpl	12–14 div 230–240 fpl

● Det nu planerade jakt/attacksystemet torde vara operativt i bruk först kring decenniets slut, vilket ger ovanstående bild av utvecklingen för den närmaste framtiden.

**F**örutom den erforderliga och till följd av milissystemet tämligen sparsamma utbildningsorganisationen uppvisar den schweiziska krigsmakten inga i fred stående förband. Ett undantag utgör, som ovan nämnts, ett inom flygvapnet särskilt uppsatt beredskapsförband – das Überwachungsgeschwader – bestående av fem divisioner (Mirage och Hunter) samt transport- och helikopterenheter. Förbandet, som räknar ca 90 yrkesförare, ombesörjer i huvudsak det fredstida behovet av neutralitetsberedskap, transporter, teknisk och taktisk utprovning samt tillhandahåller lärarpersonal vid flygutbildning och repetitionsövningar.

På marksidan ombesörjes den tekniska tjänsten mm av fast anställd civil personal. Ett mycket litet antal fast anställda befäl fungerar som instruktörer för den repetitionspersonal som förbandsvis inkallas till tjänst vid sina i samband härmed tillfälligt organiserade krigsförband.

**D**et skulle kräva ett särskilt kapitel att redogöra för flygutbildningens olika skeden. Det må här räcka med att nämna att de statsunderstödda civila flygklubbarna förutbildar ynglingar som sedermera avser söka som militära flygförare.



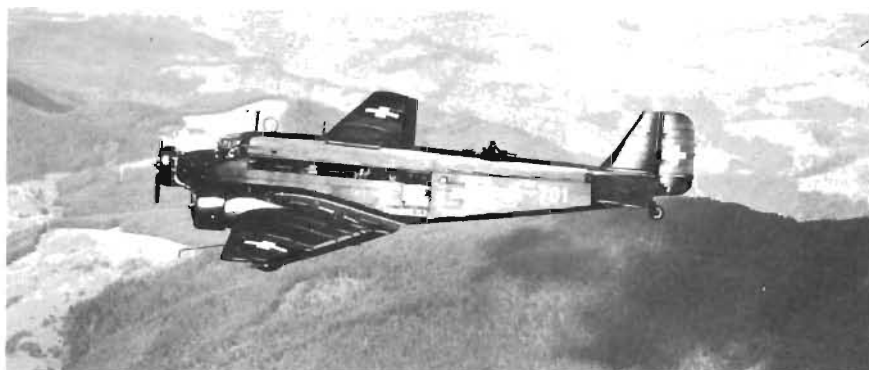
Under tiden för normala rekrytskolan (17 veckor), underofficerskurs (4 veckor) samt obligatoriska repetitionsövningar för underofficer fullgörs GFU (grundläggande flygutbildning) och GFSU (grundläggande flygslagsutbildning) på Venom med tillsammans 300 flygtimmar. Under officersutbildningen sker omskolning på Hunter och sedermera Mirage.

I början av Mirage-epoken genomfördes omskolning av milisförare på Mirage, varefter förarna fortsättningsvis under 6x1 vecka per år plus frivilliga enstaka dagar fullgjorde FFSU, fortsatt flygslagsutbildning, med ett flygtidsuttag av ca 50 tim/år.

Det visade sig emellertid omöjligt att med detta system kunna utbilda förarna att utnyttja flygplanet till dess fulla kapacitet. Därför omskolas enbart yrkesförare (officerare) till denna flygplantyp numera. Redan omskolade milisförare fortsätter dock att flyga Mirage.

**F**rappande är den höga standard som milispiloterna trots allt är mäktiga prester. Navigeringsskickligheten är påfallande. Stor vikt läggs vid detaljorientering med marksikt, vilket erfordras i den alpina

- Effektiv start med Mirage III-S från fält i trånga alpdalar. JATO-raketer har tänts, dvs Jet Assistance Take-Off, för extra krafttillskott.



● Junkers Ju-52 är en trotjänare (från 1938) still going strong som sambandsflygplan. Omycket objekt ej minst vid flygdagar!

terrängen och den uppsjö på hinder i form av kraftledning och linbanor som korsar alpdalarna.

Anfall mot markmål (attack har hittills varit huvuduppgiften) övas flitigt och de uppvisningar som ges av nyinryckta repetitionsförband är av en mycket hög kvalitet. Flyg- och skjutdisciplinen är hög, vilket fordras speciellt med tanke på de små säkerhetsmarginaler som bjuds på grund av landets ringa ut-

sträckning, det begränsade utrymmet utanför civilt luftrum, skjutplatsernas belägenhet i närheten av bebyggelse och inte minst de lokalt betingade väderförhållandena.

Den schweiziske piloten är genom sitt allmänt goda militära uppträdande och samtidigt öppna och trevliga sätt dessutom en god reklam för sitt vapen och bidrar i icke oväsentlig grad till det goda intrycket av die Fliegertruppen. ■

## SCHWEIZ' "DATA & PRESTANDA":

- ● Förbundsrepubliken Schweiz, belägen i södra Centraleuropa med gränser mot Italien av ungefär 740, mot Frankrike 570, mot Förbundsrepubliken Tyskland 370 och mot Österrike 165 km långd, har en yta av något mer än 41 000 km<sup>2</sup>, dvs i stort sett som Skåne och Småland tillsammans. Inom dess område upptrinner flera av Europas mest betydande floder, såsom Rhen mot Atlanten, Rhone och Po mot Medelhavet samt Donau mot Svarta havet. ● ● Schweiz' folkmängd är drygt 6 milj. Fyra olika befolkningsgrupper kan särskiljas, nämligen: Tyska (ca 73 %), franska (20 %), italienska (5 %) och rätoromanska schweizare (ca 1 %). ● ● Ur religiös synpunkt tillhör schweizarna i stort sett ren reformert-protestantiska eller den romersk-katolska kyrkan, med en viss övervikt för den förra (procentalen är ca 55 resp 45). ● ● Statsskicket i Schweiz betecknas ofta som den direkta eller fullständiga demokratin. De federala myndigheterna nolens volens har i ökad grad satt basdemokratien ur funktion, i första hand för att slå vakt om de gemensamma försvarspolitiska, utrikespolitiska och ekonomiska intressena. ● ● Den federala regeringen har sju medlemmar som väljs av parlamentet på fyra år. Inom regeringen utser parlamentet en ledamot till förbundsresident och en till vice-

resident för ett år i sänder; vicepresidenten efterträder som regel presidenten. Båda fungerar samtidigt som chfer för sina resp fackdepartement. — Regeringssystemet betecknas med ett träffande uttryck som kollegialt, med presidenten som "primus inter pares" och fungerande statsöverhuvud. ● ● Ett karakteristiskt drag i det schweiziska statslivet är folkomröstningsinstitutet. Inom kommunerna och kantonerna förekommer ofta folkomröstningar för att avgöra frågor av större eller mindre betydelse. På det federala planet är allmänna folkomröstningar obligatoriska vid en ändring av konstitutionen. ● ● Parlamentet har två kamrar. "Första kammaren", ständerrådet, består av 44 medlemmar. "Andra kammaren", nationalrådet, har för närvarande 200 medlemmar. — Parlamentet utövar den lagstiftande makten. Enighet mellan de båda kamrarna fordras för utfärdandet av lagar och författningar. Parlamentet utser regeringen, ÖB (i krigsfall) och högsta domstolens ledamöter. ● ● De mest betydande politiska partierna är: Socialdemokraterna (46 mandat), radikala demokraterna (49 m), konservativa katolikerna (44 m), agrarerna/folkpartiet (23 m) samt kommunisterna (5 m). ● ● Regeringen är idag av samlingstyp: 2 soc, 2 rad-dem, 2 konskat samt 1 agr. ● ● ●

### Fotnot:

Efter det denna artikel författats har den schweiziska regeringen meddelat att utvärderingen fortsättningsvis skall inriktas på Northrop-produkten F-5 E Tiger. Först därefter skall beslut fattas huruvida andra typer kan komma ifråga som alternativ. Denna reservation har förmodligen gjorts för att man under de kommande månaderna skall kunna testa opinionen.

Avgörandet ligger slutligen hos parlamentet, där fältet är fritt för överraskningar. Även om frågan således ingalunda är avgjord synes chanserna för Viggen ytterligt små. Motiveringen bakom inriktningen på Tiger är bl a att den till skillnad mot exempelvis Viggen är milispassad och rymms inom de ekonomiska ramarna.



### NORTHROP F-5E TIGER II

Dimensions: Span, 26 ft 8 in (8,14 m); length, 48 ft 2 in (14,69 m); height, 13 ft 4 in (4,06 m); wing area, 186 2 sq ft (17,29 m<sup>2</sup>).

